

101557

951
27.11.2018**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA**

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin verdiği ihlal kararlarına sebep olan ihlalin nedenlerinin ortadan kaldırılması ve ihlal kararlarının AİHM hukuk standartlarına uygun şekilde yerine getirilmesi için bir yol haritasının hazırlanması, olası yeni ihlallerin önlenmesi ve adalet sürecine katkı sunması amacıyla Anayasa'nın 98'inci İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Ayhan BİLGİN**HDP Grup Başkanvekili****Kars Milletvekili****Fatma KURTULAN****HDP Grup Başkanvekili****Mersin Milletvekili****GEREKÇE**

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS) taraf Türkiye dâhil tüm devletleri için doğrudan bağlayıcılığı bulunmaktadır.

4 Kasım 2016 tarihinden bu yana tutuklu olan önceki dönem eş genel başkanımız Selahattin Demirtaş'ın tutukluluğunun devamı için 20 Şubat 2017 tarihinde yapılan başvuru 20 Kasım 2018 tarihinde AİHM tarafından karar altına alınmıştır.

Demirtaş vs. Türkiye başvurusunda AİHM, Anayasa Mahkemesi de dahil olmak üzere, mahkemeler tarafından yeterli gerekçe sunulmadığı için Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin kişi özgürlüğü ve güvenliğinin güvence altına alındığı 5. maddenin 3. fıkrasının ihlal edildiğine karar vermiştir. AİHM ayrıca Demirtaş'ın tutukluluğunun hem kendisi hem de temsil ettiği seçmenler açısından 16 Nisan referandumu ve 24 Haziran seçimlerinde tutuklu olarak cezaevinde tutulmasının, TBMM faaliyetlerinden men edilmesinin ve dolayısıyla siyasi faaliyetlerini yürütememesinin AİHS'nin 1 Numaralı Protokol'ünün 3. maddesinde güvence altına alınan serbest seçim hakkının ihlal edildiğini tespit etmiştir. Bunun yanı sıra Türkiye'deki genel siyasi durumu dikkate alarak Demirtaş'ın tutuklanmasının ardında yatan nedenin ve

hakkındaki hak sınırlandırmalarının birincil amacının çoğulculuğu boğmak ve siyasi tartışma özgürlüğünü kısıtlamak olduğunu vurgulamıştır. Buna göre tehdit altında olanın yalnızca Demirtaş'ın bireysel hak ve özgürlükleri değil, tüm demokratik sistem olduğu sonucuna ulaşarak Sözleşme'nin 18. Maddesi ile haklara getirilecek kısıtlamaların sınırlandırılmasının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Karar ile hükümetinin ne yapması gerektiğine işaret edilmiş ve evrensel hukukun gereğinin yerine getirilerek Demirtaş'ın derhal serbest bırakılması istenmiştir. AİHM kararı bütün tutuklu seçilmişler ve gazeteciler ve tüm düşünce ve ifade özgürlüğü kapsamında tutulanlar açısından emsal niteliğindedir. Demirtaş'ın ve diğer seçilmişlerin derhal serbest bırakılarak evrensel hukukun gereğinin yerine getirilmesi gerekmektedir.

Mahkeme, ilk kez, parlamento faaliyetleri nedeniyle tutuklanan bir kişinin Sözleşme'ye Ek 1 Numaralı Protokol'ün 3. maddesinde korunan seçme ve seçilme hakkının ihlal edildiğine karar vermiş ve Türkiye'ye karşı verdiği bir kararda ilk kez Sözleşme'nin 18. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Sözleşme'nin insan haklarına saygı yükümlülüğü başlığını taşıyan 1. maddesi, taraf devletlerin kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin hak ve özgürlüklerinden yararlanmasını sağlamakla yükümlü olduğunu hatırlatmakla başlar. Bu işbirliği ve saygı yükümlülüğünün bir sonucu olarak, Avrupa Konseyi üyesi ve Sözleşme'ye taraf olan devletler Sözleşme'nin 46. maddesinin 1. fıkrasına göre Mahkeme'nin verdiği kesinleşmiş kararlara uymayı taahhüt etmektedirler. Sözleşme'nin 46. maddesinin 2. fıkrası uyarınca kararların yerine getirilmesini izleme ve denetleme görevi Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ndedir.

Ayrıca Anayasa'nın 90'ıncı maddesinde "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır" ifadeleri yer almaktadır.

Yürütme yetkililerinin karardan hemen sonra üst üste yaptığı açıklamalar, iktidarın son 3 yıldır Türkiye'de inşa ettikleri hukuksuzluk düzeninden vazgeçmek istemediğini göstermektedir. Cumhurbaşkanı ve Dışişleri Bakanı tarafından yapılan açıklamaların aksine AİHM kararları bağlayıcıdır. Yetkililerin, AİHM kararına rest çekmesinin muhatabı uluslararası hukuktur, özgür insanlıktır. Böylesine bir tutum, AKP'nin içeride yarattığı yasasızlık, kanun tanımama pratiğini uluslararası hukuka dayatması anlamına gelir.

Tüm bunlardan hareketle, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin verdiği ihlal kararlarına sebep olan ihlalin nedenlerinin ortadan kaldırılması ve ihlal kararlarının AİHM hukuk standartlarına uygun şekilde yerine getirilmesi için bir yol haritasının hazırlanması, olası yeni ihlallerin önlenmesi ve adalet sürecine katkı sunması amacıyla Meclis Araştırması açılmasını talep ediyoruz.